

Shevet Menashe: Galut and Geulah

Source Sheet by Tamar Weissman

Genesis 41:50-52

(50) Before the years of famine came, Joseph became the father of two sons, whom Asenath daughter of Poti-phera, priest of On, bore to him. (51) Joseph named the first-born Manasseh, meaning, "God has made me forget completely my hardship and my parental home." (52) And the second he named Ephraim, meaning, "God has made me fertile in the land of my affliction."

בראשית מ"א:נ"ב

(נ) וּלְיוֹסֵף יָלֵד שְׁנֵי בָנִים בְּטָרָם
תָּבוֹא שָׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יִלְדָהּ לוֹ
אֲסֵנַת בַּת־פְּוֹטִי פֶרַע כַּהֵן אֹן:
(נא) וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שֵׁם הַבְּכוֹר
מְנַשֶּׁה כִּי־נִשְׁכַּח אֱלֹקִים
אֶת־כָּל־עֲמָלִי וְאֶת כָּל־בֵּית אָבִי:
(נב) וְאֶת שֵׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם
כִּי־הַפְרִי אֱלֹקִים בְּאֶרֶץ עֲנִי:

זוהר שמות טז:

אמר רב הונא, אמאי אשתעבדו ישראל בכל האומין, בגין דישתאר בהון עלמא, דאינון לקביל כל עלמא, וכתוב, (זכריה י"ד) פיום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ומה הוא חד, אוף ישראל חד, דכתוב, (שמואל ב', ז') גוי אחד בארץ. מה שמייה חד, ונתפרש בע', אוף ישראל חד, ונתפרש בשבעין.

Genesis 48:20

(20) So he blessed them that day, saying, "By you shall Israel invoke blessings, saying: God make you like Ephraim and Manasseh." Thus he put Ephraim before Manasseh.

בראשית מ"ח:כ'

(כ) וַיְבָרֶכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר
בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יִשְׁמַךְ
אֱלֹקִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה וַיִּשֶׁם
אֶת־אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה:

Genesis 50:24-25

(24) At length, Joseph said to his brothers, “I am about to die. God will surely take notice of you and bring you up from this land to the land promised on oath to Abraham, to Isaac, and to Jacob.” (25) So Joseph made the sons of Israel swear, saying, “When God has taken notice of you, you shall carry up my bones from here.”

Genesis 48:13-20

(13) Joseph took the two of them, Ephraim with his right hand—to Israel’s left—and Manasseh with his left hand—to Israel’s right—and brought them close to him. (14) But Israel stretched out his right hand and laid it on Ephraim’s head, though he was the younger, and his left hand on Manasseh’s head—thus crossing his hands—although Manasseh was the first-born. (15) And he blessed Joseph, saying, “The God in whose ways my fathers Abraham and Isaac walked, The God who has been my shepherd from my birth to this day— (16) The Messenger who has redeemed me from all harm— Bless the lads. In them may my name be recalled, And the names of my fathers Abraham

בראשית נ"כ"ד-כ"ה

(כד) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אָחָיו אֲנֹכִי מֵת וְאֱלֹהִים פֶּקֶד יִפְקְדוּ אֶתְכֶם וְהָעִלָּה אֶתְכֶם מִן-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב: (כה) וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת-בָּנָיו יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקְדוּ אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהָעִלְתֶּם אֶת-עֲצָמֹתַי מִזֶּה:

בראשית מ"ח:י"ג-כ'

(יג) וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת-אֶפְרַיִם בְּיָמִינוֹ מִשְׁמָאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת-מְנַשֶּׁה בְּשִׁמְאֵלוֹ מִיָּמִין יִשְׂרָאֵל וַיִּגַּשׁ אֵלָיו: (יד) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת-יָמִינוֹ וַיִּשֵּׁת עַל-רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הַצָּעִיר וְאֶת-שְׁמָאלוֹ עַל-רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שֹׁפֵל אֶת-יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר: (טו) וַיְבָרֶךְ אֶת-יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְכּוּ אֲבֹתַי לִפְנֵי אַבְרָהָם וְיִצְחָק הָאֱלֹהִים הָרַעָה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד-הַיּוֹם הַזֶּה: (טז) הַמְלֵאךְ הַגָּאֵל אֹתִי מִכָּל-רָע יְבָרֶךְ אֶת-הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וַיְדַגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: (יז)

and Isaac, And may they be teeming multitudes upon the earth.” (17)
 When Joseph saw that his father was placing his right hand on Ephraim’s head, he thought it wrong; so he took hold of his father’s hand to move it from Ephraim’s head to Manasseh’s. (18)
 “Not so, Father,” Joseph said to his father, “for the other is the first-born; place your right hand on his head.” (19) But his father objected, saying, “I know, my son, I know. He too shall become a people, and he too shall be great. Yet his younger brother shall be greater than he, and his offspring shall be plentiful enough for nations.” (20)
 So he blessed them that day, saying, “By you shall Israel invoke blessings, saying: God make you like Ephraim and Manasseh.” Thus he put Ephraim before Manasseh.

וַיֵּרָא יוֹסֵף כִּי־יִשְׁלִית אָבִיו
 יְדָיִמֵינוּ עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיִּרַע
 בְּעֵינָיו וַיִּתְמַךְ יַד־אָבִיו לְהִסִּיר
 אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ־אֶפְרַיִם עַל־רֹאשׁ
 מְנַשֶּׁה: (יח) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף
 אֶל־אָבִיו לֹא־כֵן אָבִי כִי־זֶה הַבְּכוֹר
 שָׁמַיִם יְמִינֶךָ עַל־רֹאשׁוֹ: (יט)
 וַיִּמָּאֵן אָבִיו וַיֹּאמֶר יִדְעָתִי בְנִי
 יִדְעָתִי גַם־הוּא יִהְיֶה־לָּעַם
 וְגַם־הוּא יִגְדֹּל וְאוֹלָם אֲחִיו הַקָּטָן
 יִגְדֹּל מִמֶּנּוּ וְזָרְעוֹ יִהְיֶה
 מְלֹא־הַגּוֹיִם: (כ) וַיְבָרֶכֶם בַּיּוֹם
 הַהוּא לֵאמֹר בֶּךָ יְבִרֶךְ יִשְׂרָאֵל
 לֵאמֹר יִשְׁמַךְ אֱלֹקִים כְּאֶפְרַיִם
 וְכַמְנַשֶּׁה וַיִּשֶׂם אֶת־אֶפְרַיִם לִפְנֵי
 מְנַשֶּׁה:

תנחומא בובר מקץ יג
 ויצו את אשר על ביתו לאמר מלא את אמתחות האנשים אוכל וגו' אמר למנשה, מלא את אמתחות

בראשית רבה צ"ג:ו'

(ו) דְּבַר אַחֵר, וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה,
 רַבִּי יְהוּדָה רַבִּי נְחֵמְיָה וְרַבָּנִן,
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הִגְשָׁה
 לְמַלְחָמָה...

Bereshit Rabbah 93:6

Another matter, “Judah (6)
 approached [*vayigash*] him” – Rabbi
 Yehuda, Rabbi Neḥemya, and the
 Rabbis. Rabbi Yehuda says: An
 ...approach for war

וְאִם שׁוּלֵף אֲנִי אֶת חֲרָבִי מִמֶּךָ
אֲנִי מִתְחִיל וּבִפְרָעָה רֶבֶךְ אֲנִי
מְסִים. אֱלוֹ אִמֵּר מִפְרָעָה אֲנִי
מִתְחִיל הִיָּה מְנִיחוֹ, כִּיּוֹן שֶׁאִמֵּר
מִמֶּךָ אֲנִי מִתְחִיל רִמְזוּ לְמִנְשָׁה
וּרְפֹשׁ חֵד רְפֹשׁ וְזָעַת כָּל פְּלִטִין,
אִמֵּר דִּין רְפֹשׁ מִן בֵּית אָבָא, כִּיּוֹן
דְּחָמִי מִלִּיָּה כֵּן שָׂרִי מִשְׁתַּעֵי
מִלִּין רַבִּיכִין, אֲדָנִי שְׂאֵל.

If I draw my sword, I will begin with you and conclude with Pharaoh your master. Had he said: 'I will begin with Pharaoh,' [Joseph] would have left him alone. Since he said: 'I will begin with you,' [Joseph] signaled to Manasseh, who stamped one foot and the entire palace quaked. [Judah] said: 'This is a stamp from Father's household.' When he saw that matters were thus, he began speaking gentle words – "my lord (asked" (Genesis 44:19

בראשית מ"ב:כ"ג

(כג) וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שׁוֹמֵעַ יוֹסֵף
כִּי הַמְלִיץ בֵּינָתָם:

Genesis 42:23

They did not know that Joseph (23) understood, for there was an interpreter between him and them

ב"ר צא:ח

והם לא ידעו כי שומע יוסף כי המליץ, זה מנשה.

בראשית רבה צ"א:ד'

(ד) וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט וְגו'
(בראשית מב, ו), שֶׁלֹש גְּזֵרוֹת
גְּזַר, שֶׁלֹא יִכְנָס עֶבֶד לְמִצְרַיִם,
וְשֶׁלֹא יִכְנָס אָדָם בְּשָׁנֵי חֲמוּרִים,
וְשֶׁלֹא יוֹלִיכוּ חֲמֹרִים תְּבוּאָה
מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, שֶׁלֹא יִכְנָס אָדָם

Bereshit Rabbah 91:4

Joseph was the ruler over the“(4) land; he was the provider of grain to all the people of the land. Joseph's brothers came, and prostrated themselves to him, faces to the ground” (Genesis 42:6). “Joseph was the ruler...” – he

עַד שֶׁלֹּא יִכְתֹּב שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו
וְשֵׁם זִקְנֹו. וְהָיָה תָּמָן מִנְּשָׂה
קָאִים מִקִּבֵּל פֶּתֶקִין,

issued three edicts: That no slave shall enter Egypt; that no man shall enter with two donkeys, and that donkey drivers shall not transport grain from place to place; that a person shall not enter until he writes his name, his father's name, and his grandfather's name. Manasseh was standing there collecting the notes [with the
[names

בראשית מ"ח:ה'

(ה) וְעַתָּה שְׁנֵי-בָנֶיךָ הַנוֹלָדִים לְךָ
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד-בָּאִי אֵלַיךְ
מִצְרַיִמָּה לִי-הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה
כְּרֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ-לִי:

Genesis 48:5

Now, your two sons, who were (5) born to you in the land of Egypt before I came to you in Egypt, shall be mine; Ephraim and Manasseh shall be mine no less than Reuben .and Simeon

ישעיהו ז':ח'-י"ז

(ח) כִּי רֹאשׁ אֲרָם דִּמְשֶׁק וְרֹאשׁ
דִּמְשֶׁק רִצְיִן וּבָעוֹד שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ
שָׁנָה יַחַת אֶפְרַיִם מַעַם: (ט)
וְרֹאשׁ אֶפְרַיִם שִׁמְרוֹן וְרֹאשׁ
שִׁמְרוֹן בֶּן-רִמְלִיָּהוּ אִם לֹא
תֵאֱמִינוּ כִּי לֹא תֵאֱמָנוּ:
(יז) יְבִיא ה' עֲלֶיךָ וְעַל-עַמְּךָ
וְעַל-בֵּית אָבִיךָ יָמִים אֲשֶׁר
לֹא-בָאוּ לְמִיּוֹם סוּר-אֶפְרַיִם מֵעַל

Isaiah 7:8-17

For the chief city of Aram is (8) Damascus, And the chief of Damascus is Rezin; (9) The chief city of Ephraim is Samaria, And the chief of Samaria is the son of Remaliah. And in another sixty-five years, Ephraim shall be shattered as a people. If you will not believe, for "...you cannot be trusted

GOD will cause to come upon (17)

יְהוּדָה אֶת מֶלֶךְ אַשּׁוּר: {פ}

you and your people and your
ancestral house such days as have
not come since Ephraim turned
away from Judah—that selfsame
!king of Assyria

ישעיהו י"א:י"ג

Isaiah 11:13

(יג) וְסִרְהָ קִנְאֶת אֶפְרַיִם וְצָרָה
יְהוּדָה יִכָּרְתוּ אֶפְרַיִם לֹא־יִקְנֹא
אֶת־יְהוּדָה וַיְהוּדָה לֹא־יִצָּר
אֶת־אֶפְרַיִם:

Then Ephraim's envy shall (13)
cease And Judah's harassment shall
end; Ephraim shall not envy
Judah, And Judah shall not harass
.Ephraim

יחזקאל ל"ז:ט"ז-י"ז

Ezekiel 37:16-17

(טז) וְאַתָּה בֶּן־אָדָם קַח־לְךָ עֵץ
אֶחָד וּכְתֹב עָלָיו לִיהוּדָה וּלְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ וּלְקַח עֵץ אֶחָד
וּכְתֹב עָלָיו לְיוֹסֵף עֵץ אֶפְרַיִם
וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ: (יז)
וְקָרַב אֹתָם אֶחָד אֶל־אֶחָד לָךְ
לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ לְאַחַדִּים בְּיָדְךָ:

And you, O mortal, take a stick (16)
and write on it, "Of Judah and the
Israelites associated with him"; and
take another stick and write on it,
"Of Joseph—the stick of
Ephraim—and all the House of
Israel associated with him." (17)
Bring them close to each other, so
that they become one stick, joined
.together in your hand

Sanctuary	Completion Date	Inauguration / Dedication Date	Primary Source(s)
Mishkan (Tabernacle)	25 Kislev, Year 2449 (1310 BCE)	1 Nisan, 2449 (1310 BCE)	<i>Exodus 40:17; Midrash Tanchuma, Pekudei 11</i>
First Temple (Solomon's Temple)	Month of MarCheshvan, 11th year of Solomon's reign	Month of Tishrei (festival of Sukkot) — dedication ceremony spanning 14 days	<i>I Kings 6:38; I Kings 8:2–66; II Chronicles 5–7</i>
Second Temple (Temple of Ezra and Nehemiah)	3 Adar, Year 3412 (349 BCE)	25 Kislev (Chanukah rededication by the Hasmoneans, 165 BCE)	<i>Ezra 6:15–17; I Maccabees 4:52–59</i>

ילקוט שמעוני מלכים קפד
ואמרו לו: שוב אשוב אליך, ומעתה הפסיד כסלו שנגמרה בו המלאכה.
אמר הקב"ה: עלי לשלם.
מה שלם לו הקב"ה?
חנוכת חשמונאי, וכן מרחשון עתיד הקב"ה לשלם לו.

בני יששכר, חודש מרחשוון

וּבְזֹה תִּבִּין הַנֹּאמֵר בְּבִרְכַּת יַעֲקֹב לְבְנֵי יוֹסֵף (שם מח
יד) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת יָמִינוֹ וַיָּשֶׁת עַל רֹאשׁ
אֶפְרַיִם וְכו' שֶׁכָּל אֶת יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר, וְהִנֵּה
כָּל הַמִּפְרָשִׁים הִשְׁתַּדְּלוּ לְהִבִּין מִהוּ הַנְּתִינָת מַעַם,
כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר, וְאֶדְרָבָא, וּלְפִי הַנ"ל יִתְכַּן שְׁפִיר,
דְּקָשָׁה לָמָּה לֹא צִוָּה יַעֲקֹב לָתֵן אֶת מְנַשֶּׁה בְּשִׁמְאֵלוֹ
וְאֶת אֶפְרַיִם בְּיָמִינוֹ, לָמָּה הִצְרִיךְ לְשַׁכֵּל אֶת יָדָיו,
אֲבָל הוּא בְּאֵמֶת כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר, וְהַבְּנִין הָעֲתִידִים
הַחֲשׁוּבִים מִן כָּלם יִהְיֶה הַחֲנוּךְ בַּחֲדָשׁ הַמִּיחָס לֹא חֲדָשׁ
הָאֲמֻצָּעִי, וְהוּא יִהְיֶה בְּדָגֵל הָאֲמֻצָּעִי, לִזֶּה אָמַר
הַכָּתוּב שֶׁכָּל אֶת יָדָיו (וְלֹא הִחְלִיף אֶת מְנַשֶּׁה
לְשִׁמְאֵלוֹ) כִּי (בְּאֵמֶת) מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר וְהוּא בְּחִשְׁבּוֹת
אֲבָל שֵׁם אֶת אֶפְרַיִם לְפָנֵי מְנַשֶּׁה לְעִנְיַן הַקְּדִימָה
כַּנ"ל, וּבִרְכוּ בְּיָמִינוֹ מַטְעֵם הַנ"ל, הֵבֵן וְתִתֵּן מַעֲדָנִים
לְנַפְשֶׁךָ, וְהָא דְכָתִיב (שם) וַיָּשֶׁם אֶת אֶפְרַיִם לְפָנֵי
מְנַשֶּׁה, הֵינֵנו לְעִנְיַן הַקְּדִימָה בְּזִמָּן, כִּי חֲנוּךְ בֵּית
רֹאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בַּחֲדָשׁ הַמִּיחָס לְאֶפְרַיִם, הוּא הָיָה
מוֹקְדֵם בְּזִמָּן, מִה שָּׂאִין בֶּן הַחֲנוּךְ שֶׁל עֲתִיד, בַּחֲדָשׁ
הַמִּיחָס לְמְנַשֶּׁה הוּא עֲתִיד לְהִיּוֹת, אֲבָל יִתְעַלֶּה
בְּמַעְלָה יוֹתֵר מִכָּל הַבָּתִּים, וְזֶהוּ שֶׁתִּמְצָא שְׁגִם הַבֵּית
רֹאשׁוֹן גִּשְׁלָם בְּמִרְחָשׁוֹן וְלֹא חֲנוּכוֹהוּ עַד תִּשְׁרִי,
בְּרוּךְ הַמַּגִּיד מִרְאשִׁית אַחֲרִית, לְהִיּוֹת הָאֵמֶת הוּא
דְּעִקָּר חִשְׁבּוֹת הַבֵּית אֲשֶׁר יָקִים לְעַד הוּא הַבֵּית
אֲשֶׁר יִהְיֶה חֲנוּכוֹ בְּמִרְחָשׁוֹן, אֲבָל יַעֲקֹב אָבִינוּ שֵׁם
אֶת אֶפְרַיִם לְפָנֵי מְנַשֶּׁה, עַל כֵּן הִמַּתִּינוּ בַּחֲנוּכוֹ עַד

תהילים פ"ג

(ג) לִפְנֵי אֶפְרַיִם | וּבִנְיָמִן וּמְנַשֶּׁה
עֹרְרָה אֶת־גְּבוּרָתְךָ וְלָכָה
לִישְׁעָתָה לָנוּ:

במדבר רבה י"ד:א

לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מְעוֹז
רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֻקְקִי,
לִי גִלְעָד, זֶה אֱלֹהֵי שְׁהִיָּה
מִתּוֹשְׁבֵי גִלְעָד. וְלִי מְנַשֶּׁה, זֶה
מְשִׁיחַ שְׁעוֹמֵד מִבְּנֵי שָׁל מְנַשֶּׁה,
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פ, ג): לִפְנֵי
אֶפְרַיִם וּבִנְיָמִן וּמְנַשֶּׁה...

Psalms 80:3

at the head of Ephraim, (3)
Benjamin, and Manasseh! Rouse
Your might and come to our help

Bamidbar Rabbah 14:1

Gilead is mine, and Manasseh is“
mine, and Ephraim is my
stronghold, Judah my lawgiver”
..(Psalms 60:9

Gilead is Mine” – this is Elijah, who“
was a resident of Gilead. “Manasseh
is Mine” – this is the messianic king,
who will stand from Manasseh, as it
is stated: “[Rouse Your might] before
Ephraim, Benjamin, and Manasseh”
..(Psalms 80:3